

TEGNÉR-ÄTTLING SKAPADE RESEIMPERIUM

CARL JOHAN LJUNGBERG

Bland våra svenskamerikaner är de riktigt stora företagsbyggarna ovanliga, har det sagts. En vars livsverk härom året intog en hedrande femte plats bland USA:s privatägda bolag är svenskättlingen Curtis L Carlson på vars Moskvahotell president Clinton vid ett statsbesök nyligen tog in. Carlson som har personliga åsikter om effektivt ägande leder ännu de rese-, hotell- och kundvårdsföretag som växt fram ur den bonuskupongkedja han startade på 1940-talet. Nu knyter Carlson åter banden med Sverige, bland annat genom ett nyligen ingånget samarbetsavtal mellan SAS och Radisson

Curtis Carlson tillstår gärna att hans värmländska påbrå kan ha bidragit med fantasi och att smålandsarvet har gett den uthållighet som ett så brett företagande kräver. Om önskan att befästa sina band med Sverige vittnar titlar som Årets svenskamerikan samt rader av uppdrag bland skandinavienamerikanska organisationer.

Dynamisk herre

Frågar man amerikaner med anspråk om det bästa sättet att koppla av från sitt arbete svarar de inte osannolikt – genom att kryssa med "Radisson Kungsholm". Detta drömfartyg på katamaranskrov är sedan ett par år juvelen i resekedjan Carlson Travel Group med bland annat tre hundra hotel och än fler restauranger och platser för weekendturism i USA och världen.

PH D CARL JOHAN LJUNGBERG är konsult.

Hjärnan bakom detta ännu icke börsnoterade jätteföretag med nära 100 000 anställda (branschen kallas på engelska "hospitality business") är svenskättade Curtis LeRoy Carlson, en dynamisk herre som styr arbetet i detta utpräglade familjeföretag från dess högkvarter i Minneapolis.

Smälta in

Curtis Carlson berättar gärna om hur hans föräldrar utvandrade till Amerika vid sekelskiftet och enligt tidens sed ansträngde sig för att snabbt smälta in i den amerikanska miljön (I Carlsons hem talade föräldrarna t ex engelska med barnen). Flertalet i den svenska släkten utmärkte sig kanske inte utöver det vanliga, noterar han. En blev dock sergeant, men Carlson räknar däremot släktband till diktare som Esaias Tegnér och Selma Lagerlöf, och hans egna hotellengagemang föregreps av en släkting som på 1800-talet drev pensionat i Värmland

När Carlsons företag nyligen köpte in sig i ett hotell i Frösundavik utanför Stockholm noterade man, att Carlson därmed vände sina blickar hemåt. Han förnekar på en fråga inte att köpet kan följas av flera "när de ser vad vi kan åstadkomma" men ser beslutet som helt naturligt i en växande framtidsbransch med Europa som ett nyckelområde.

Enkla mål

Ledarskap, anas förstås bakom detta liksom de tidigare beslut som gjort Carlsons företag legendariskt. Själv talar han gärna om klara, enkla mål som medarbetarna snabbt kan förstå. Att växa med 15 procent om året är ett sådant mål, svårt nog, som många fått erfara. Men en lockelse för mångt ungt direktörsämne. Vad krävs i övrigt av en god företagare?

Att med fantasi spåra upp de behov som kan öppna nya affärsmöjligheter, svarar Carlson genast. Strävan att bara "vara aktiv" räcker inte. Man måste kunna något, bättre än andra, och (bildligt och bokstavligt) kunna "sälja" en idé för att veta hur ett företag skall styras. När en Minnesota-forskare härom året undersökte vad som utmärker en god företagare, berättar Carlson, var det faktiskt bara en gemensam egenskap som framträdde – de som lyckats hade haft starka mödrar som tidigt givit dem självförtroende. Den regeln stämmer helt i Curtis Carlsons fall.

Amerikansk idealitet

Forskning och utbildning ligger förutom

det klassiskt amerikanska "philantrophy" (idealitet) Curtis Carlson om hjärtat. Det framgick inte minst när han för några år sedan riktade en stor donation till University of Minnesota som led i strävan att göra dess handelshögskola, där Carlson för övrigt själv gått, konkurrenskraftig. Som uttryck för vad en företagares bidrag till utbildningen kan innebära erbjöd sig Carlson även att leda en treårig insats för att samla in pengar till universitet. Dess förvaltnings- och statsvetenskapliga skola (uppkallad efter Carlsons vän, vicepresidenten och senatorm Hubert H Humphrey) kunde också den finansieras tack vare Carlsons personliga kontakter och insatser.

Är då det amerikanska företagsklimatet på väg att förbättras eller försämrats? Och krävs det arbete för att försvara en fri marknadsekonomi?

Fri marknad

Carlson ger inget direkt svar på den första frågan. Naturligtvis är en fri marknad värd att slåss för, menar han dock och noterar positivt det arbete som lagts ned i Sverige på att göra den fria marknadens idé förstådd. Kanske är oberoende företag som lyckas det bästa beviset på att en sådan ekonomi har värde? Själv har Carlson kritiska invändningar mot en del av vad en fri marknadstänkare som Milton Friedman har förutsagt, men delar i grunden dennes syn på fria initiativ och lagstyre.

Expansion österut

Vilka planer har då Curtis Carlson för framtiden? Ja, inte minst gäller det de gamla östländerna där Radisson-hotell nu reser sig i Polen, Ryssland (utom Moskva bl a i Sotji vid Svarta havet), Lettland, Ungern och Rumänien, där Carlsons kedja just gör om det beryktade palats som förre presidenten Ceaucescu lät uppföra, till hotell. Och när president Clinton med hustru nyligen gjorde sitt

första Moskva-besök föredrog de att bo på stadens Radisson-hotell framför amerikanska ambassaden, en triumf värd att notera. Också i det ekonomiskt kokande Sydostasien och Stilla havs-regionen görs energiska framstötningar i vetskap om att Asiens hårdarbetande nya kapitalister behöver ta igen sig ibland. Att Curtis Carlson och hans kollegor däremot skulle ta ledigt är en helt ogrundad misstanke.